

A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete

Az ügy száma: Gfv.VI.30.023/2023/5.

A tanács tagjai: Dr. Döme Attila a tanács elnöke
Dr. Madarász Anna előadó bíró
Dr. Simonné dr. Gombos Katalin bíró
Dr. Farkas Antónia bíró
Dr. Tibold Ágnes bíró

A felperes: felperes neve

A felperes képviselője: Dr. Ollé György ügyvéd

Az alperesek: I. rendű
II. rendű

Az alperesek képviselői: Dr. Répási Gábor ügyvéd I. rendű

Kolozsvári & Waldmann Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Kolozsvári Renátó ügyvéd) II. rendű

A per tárgya: szavatossági igény érvényesítése

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél: felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma: Szegedi Ítéltábla
Gf.III.30.120/2022/6.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma: Szegedi Törvényszék 7.G.40.088/2020/59.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelemmel támadott részében hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 635.000 (hatszázharmincötezer) forint, a II. rendű alperesnek 300.000 (háromszázezer) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 3.500.000 (hárommillió-ötszázezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

Az ítélet ellen felülvizgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] Az I. és II. rendű alperes, valamint a perben nem álló PNÉ Zrt. „f.a.” 2013. január 10. napján konzorciális megállapodást kötöttek, és létrehozták a Konzorciumot (a továbbiakban: konzorcium), amely sikeresen pályázott szennyvízcsatorna-hálózatának kiépítésére. A felperes mint megrendelő 2012. december 17. napján a konzorciummal két építési-vállalkozási szerződést kötött. Az egyik szerződés szerint a települési agglomeráció szennyvíztisztító telepének FIDIC SÁRGA könyv – mint általános szerződési feltételrendszer – szerinti tervezésére és kivitelezésére, a másik, a per tárgyát képező megállapodás a települési agglomeráció szennyvíztisztító csatornahálózatának FIDIC PIROS könyv – mint általános szerződési feltételrendszer – szerinti megvalósítására vonatkozott.

[2] A szerződéses határidőn belül elvégzett kivitelezés nyomán a települési agglomeráció szennyvíztisztító csatornahálózatának átadás-átvétele 2014. július 4. napján megtörtént, és a felek a pénzügyi végelszámolást is elvégezték. A csatornahálózat átadását követően a FIDIC Mérnöki feladatokat ellátó szervezet – a G Konzorcium (a továbbiakban: FIDIC Mérnök) – a felperessel és konzorcium tagjaival a szerződésben előírt módon évente ún. garanciális bejárásokat végzett. Az ezek során feltárt hibáknak csak egy részét javították ki, azokat is részben hibásan, míg egyes hibaelemeket egyáltalán nem javították ki. A 2017. június 23. napjától kezdődő (hároméves) garanciális bejárás a csatornahálózat nyomvonalával érintett helyszíneken, illetve az egyes bekötések nyomvonalain elsősorban útburkolati hibák (süllyedések) voltak észlelhetők, amelyek kijavítására a FIDIC Mérnök 2017. július 7. napján kelt levelében felszólította az I. rendű alperest mint a konzorcium vezető tagját. A levélhez mellékelte hibajegyzéken feltüntetett hibák kijavítására 2017. szeptember 15. napjáig szabott határidőt, egyúttal kitűzte az elvégzett javítások utóellenőrzésének időpontját 2017. szeptember 18. napjára. Az I. rendű alperes 2017. július 17-én értesítette a FIDIC Mérnököt, hogy intézkedik a garanciális hibák kijavításáról.

[3] Felperes 2017. július 31. napján kelt felszólító leveléhez mellékként csatolta a FIDIC Mérnök bejegyzésével ellátott 3 táblázatos hibajegyzéket, valamint az önkormányzata által összeállított útburkolatokat érintő hibalistát. Felhívta a konzorciumot, hogy 2017. szeptember 15. napjáig valamennyi, a hibajegyzékben feltüntetett hibát javítsák ki, illetve az addig nem megfelelő minőségben kijavított hibák tekintetében javítási (csere) kötelezettségüknek is tegyenek eleget.

[4] A kért javítások utóellenőrzését 2017. szeptember-október hónapokban végezték el, az ekkor feltárt hibákról és az I. rendű alperes által vállalt javítások utóellenőrzéséről, valamint az I. rendű alperes (mint vállalkozó), illetőleg a FIDIC Mérnök és a felperes által tett bejegyzésekről újabb jegyzékek készültek.

A kereseti kérelem és az alperes védekezése

[5] A felperes keresetében egyetemlegesen kérte kötelezni az alpereseket, hogy a keresetlevélhez csatolt F/12., F/13., F/14. számú hibajegyzékeken feltüntetett hibákat

(összesen 505 db) harminc nap alatt javítsák ki. Keresetét a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) 305. § (1), (3) bekezdésére, a 306. § (1) bekezdés *a)* pontjára alapította. A felperes utóbb igényét a szavatosságon túl jótállás és kártérítés címén is fenntartotta. A 6.G.40.150/2017/41. számú beadványában keresetét megváltoztatta, azt az első, második és harmadik öblözetek (munkaterületi régiók) vonatkozásában 2017-ben feltárt 15 hibátételre már nem tartotta fenn, másrészt az állítása szerint 2019-ben felfedezett újabb hibákra a keresetét kiterjesztette, kijavítás iránti igényét e körben is elsődlegesen jótállásra, másodlagosan szavatosságra, harmadlagosan kártérítésre alapítva. A kereset felemelését azzal indokolta, hogy 2019 februárjában tartották meg az ötödik évre vonatkozó utófelülvizsgálati eljárást, ennek során három hibalistát állítottak össze, amelyek összesen 873 tételt tartalmaznak. Ezekből 15 esetben a javítás megtörténtét a felperes elismerte. A hibalisták elkülönítve tartalmazzák a 2017-ben már észlelt, de felperesi álláspont szerint nem javított hibákat, valamint a 2019. évi utófelülvizsgálati bejárásról tapasztalt újabb, mindösszesen 873 meghibásodást.

[6] Az alperesek érdemi ellenkérelmükben a kereset elutasítását és a felperes perköltségben marasztalását kérték.

[7] Az I. rendű alperes szerint a felperes elkésett a szavatossági igényének érvényesítésével, mert a keresetét a régi Ptk. 326. § (1) bekezdésében írt jogvesztő három hónapos határidőn túl terjesztette elő. Előadta, hogy a teljesítés hibáját csak azon tételek vonatkozásában ismeri el, amelyeket a FIDIC Mérnök mint műszaki ellenőr hibásnak, illetőleg javítandónak minősített. Jelezte, hogy ezek kijavítása időközben már meg is történt.

[8] A II. rendű alperes is hivatkozott az igényérvényesítés elkésettéjére. Előadta, hogy olyan tételek tekintetében, ahol a FIDIC Mérnök nem jelzett hibát, a vállalkozók kijavításra nem kötelezhetők.

[9] Az alperesek vitatták, hogy a felperessel szembeni felelősségük egyetemleges lenne.

[10] A Szegedi Törvényszék 2020. június 26. napján meghozott 6.G.40.150/2017/91. számú ítéletével egyetemlegesen kötelezte az alpereseket, hogy három hónap alatt javítsák ki a 6.G.40.150/2017/73. szám alatt lajstromozott szakértői vélemény 3. számú melléklete szerinti „Szennyvízhálózat hibajegyzék” megjelölésű táblázat 4. sorszámú A utca szám előtti útpálya süllyedést, 6. sorszámú A utca szám előtti padkában található akna mellett az útpálya 5-10 cm-es mértékű süllyedését, 19. sorszámú K utca számú ingatlan előtti bekötés süllyedését és az út szélének leszakadását, 21. sorszámú K utca számú ingatlannál levő útpadka megszakadást, 22. sorszámú K utca számú ingatlan előtti útpadka megszakadást, 23. sorszámú K utca szám előtti útpadka megszakadást, 24. sorszámú K utca számú ingatlannál levő útpadka megszakadást, 38. sorszámú R utca. számú ingatlannál levő bekötés süllyedést és az úttest szélének süllyedését, 40. sorszámú R utca 13. számú ingatlannál levő bekötés süllyedést és az úttest szélének süllyedését, 63. sorszámú S utca . számú ingatlannál levő akna magasságát és aszfalt süllyedést, 64. sorszámú S utca számú ingatlannál levő akna magasságát és aszfalt süllyedését, 85. sorszámú Sz utca számú ingatlannál levő útpadka megszakadást, 86. sorszámú Z utca számú ingatlannál levő aknagallér betonozás hibáit. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[11] A Szegedi Ítéletábró 2020. november 5. napján meghozott Gf.III.30.200/2020/9. számú részítéletével az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintve, a keresetet elutasító megfellebbezett rendelkezését a perköltségre és az elsőfokú eljárási

illetékre is kiterjedően, valamint a 6.G.40.150/2017/91-II. számú végzést hatályon kívül helyezte, és az elsőfokú bíróságot a per újabb tárgyalására és újabb határozat hozatalára utasította.

Az első- és másodfokú ítélet

[12] Az elsőfokú bíróság kötelezte az I. és II. rendű alperest, hogy három hónap alatt javítsák ki – egyetemlegesen – az 53. sorszámú szakértői vélemény 1.c) és 3.a-c) melléklete szerint a „Szennyvízhálózat hibajegyzéke – az alperesi teljesítéssel összefüggő valamennyi hiba” megjelölésű táblázat alapján a következőket:

[13] Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[14] Rögzítette, hogy a megismételt eljárásban a per tárgyát – figyelemmel a másodfokú részítélet [39] bekezdésében írtakra is – a 2017. és 2019. évi utófelülvizsgálatok során, a 873 hibátételből álló listában szereplő hibák alperesek által történő kijavításra kötelezése képezte. A felperes a 3. sorszámú beadványában előterjesztette azt a hibajegyzéket, amelyben a még ki nem javított, vagy nem megfelelően javított hibák tekintetében kérte az I. és II. rendű alperes kijavításra kötelezését. Erre tekintettel történt meg a szakértői vélemény kiegészítése, a hibajelenségek csoportosítása, a hibaokok feltárása és az elvégzett javítások megfelelőségének megítélése, valamint a még ki nem javított hibák javítási költségeinek a meghatározása is, a már javított hibák becsült költségének meghatározása mellett.

[15] A régi Ptk. 316. § (1) bekezdése szigorú, feltétlen alkalmazást kívánó szabály, amely szerint, ha a jogosult a teljesítést a szerződésszegésről tudva elfogadja a szerződésszegésből igényt utóbb csak akkor támaszthat, ha erre irányuló jogait fenntartotta. (BH2020. 17.). A Kúria gyakorlata szerint, ha a jogosult a teljesítés idején a szerződésszegést felismerhette, és a teljesítést ennek ellenére kifogás és jogfenntartás nélkül elfogadta, akkor „elenyésznek a késedelemmel összefüggésben a szerződésben vagy a jogszabályban kikötött jogai.” Ezzel ellentétes a Szegedi Ítéltábla értelmezése (BDT2010. 2354.), amely szerint a bírói gyakorlat a régi Ptk. hatálya alatt is szűkítette az ilyen okból bekövetkező jogosulti jogvesztés körét, és csak kifejezett jogosulti joglemondó nyilatkozat esetén mentesülhetett a kötelezett a szerződésszegés jogkövetkezményei alól. Mindezekből következően a felperes az általa pontosan, tételes körülírással meg nem határozott igényét a szavatossági, jótállási jogok érvényesítésére nyitva álló határidők alatt érvényesítheti erre irányuló külön jogfenntartó nyilatkozat nélkül, amelynek egyébként sincs eljárásjogi relevanciája. A jelen jogvitában azt kellett megítélni, hogy a hibajelenségek okai a teljesítés után keletkeztek-e vagy sem, azaz ennek bizonyításával az alperesek mentesülnek-e a szavatossági felelősség alól vagy sem.

[16] A szakértő a megismételt eljárás során a felperes által előterjesztett és az alperesek által észrevételezett, tételes hibajegyzék alapján meghatározta azon hibajelenségeket, amelyek nem köthetők a konzorcium kivitelezési tevékenységéhez, ezt a felperes is elfogadta, nem vitatta. A szakvéleményben meghatározta a már kijavított hibákat, azok költségét, a nem megfelelően kijavított hibákat és a javítás várható költségét, valamint azon hibákat, amelyekért a konzorcium jótállási kötelezettsége fennáll, és még nem történt meg a kijavítás, valamint azok javítási költségét.

[17] A szakértő 856 hibahelyet vizsgált. A másodfokú határozatban írtakkal ellentétben 2017. és 2019. évi DVD felvételeket nem tekinthette meg, miután az akkor történt

bejárásokon a felek képfelvételeket nem készítettek, ilyet nem bocsátottak a szakértő rendelkezésére.

[18] A szakértő kifejtette, hogy a jelenleg tapasztalható hibajelenségek pontos okai nem állapíthatók meg, illetve azok több okra is visszavezethetők, ezek között szerepe lehet a burkolat-helyreállítást megelőző nem megfelelő tömörítésnek, de közrehatnak más tényezők is, így az eredeti útszerkezet kialakítása, a nem megfelelő vízvezetés, az útpályaszerkezet terhelhetőségét meghaladó tömegű gépjárműforgalom. Azt is kifejtette, a jelenlegi állapotokból még a felperes által szorgalmazott laborvizsgálat eredménye alapján sem lehet egyértelmű következtetést levonni az esetleges konzorciumi kivitelezésben készült talajtömörítés nem megfelelő voltára.

[19] A szakértő kiegészített véleménye nem volt homályos, hiányos, nem mondott ellent a magánszakértői véleménynek, illetve a bizonyított tényekkel nem látszott ellentétben állónak. A szakértői vélemény a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 182. § (3) bekezdésében írt hiányoktól mentes volt, annak helyességéhez nyomatékos kétség nem fért, ezért az elsőfokú bíróság az ítékezés alapjául elfogadta, és az abban írtakra figyelemmel a még ki nem javított, vagy nem megfelelő minőségben javított, a rendelkező részben tételesen felsorolt, a várható költségekkel együtt meghatározott hibák egyetemlegesen történő kijavítására kötelezte az alpereseket, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[20] Az ítélet ellen a felperes fellebbezett.

[21] A másodfokú bíróság – kijavított ítéletével – az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezéseit részben, a perköltségviselésre vonatkozóan megváltoztatta, és mellőzte a felperes perköltségviselésre kötelezését. Egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

[22] Az elsőfokú ítélet részbeni hatályon kívül helyezésére, az elsőfokú bíróság újabb eljárásra és újabb határozat hozatalára utasítására irányuló fellebbezési kérelem azon alapult, hogy az elsőfokú bíróság nem tett eleget az indokolási kötelezettségének. A másodfokú bíróság szerint az elsőfokú ítélet [47] bekezdésében foglaltakat – amelyben a pertárgy értékének meghatározása szerepel – a felperes tévesen minősítette. Az indokolás e részéből – egészében vizsgálva – az állapítható meg, hogy az elsőfokú bíróság helyesen, a megismételt eljárásban készített szakvélemény-kiegészítésében található összefoglaló táblázat adatai alapján – ami figyelembe vette a felperes fellebbezésében kifogásolt tényeket – határozta meg az alperesek által a keresetlevél benyújtását követően elvégzett javításokat.

[23] A felperes vitatta a kirendelt igazságügyi szakértő által elkészített szakvélemény helyességét, és kétségbe vonta annak bizonyító erejét. A szakértői vélemény homályosságával kapcsolatosan további tényekre azonban nem hivatkozott, álláspontját nem részletezte. A bíróságnak a szakértő által alkalmazott vizsgálati módszert és a szakvéleményt a logika és az általános intelligencia keretei között kell vizsgálnia. Ha a vizsgálati módszer és a szakvélemény megfelel ezen követelményeknek, és ezek alapján tényszerű megállapítások tehetők, a szakvélemény nem tartalmaz logikai ellentmondást, azzal kapcsolatban nem állnak fenn a régi Pp. 182. § (3) bekezdésében megjelölt körülmények, akkor a bizonyítékok értékelése eredményeként a bíróság a tényállást a szakvélemény alapján állapítja meg. A másodfokú bíróság szerint a szakértői vélemény megfelelően rendszerezett, táblázatba foglalt, áttekinthető kimutatást tartalmaz a kirendelésben előírtaknak megfelelően az alperesek

perbeli szerződés teljesítéséhez nem kapcsolódó, továbbá az azzal összefüggő kijavított, valamint a még fennálló hibákról. A szakértői megállapítások helyszíni szemlék tapasztalatain alapulnak.

[24] A szakvélemény állított hiányosságával kapcsolatban a fellebbezés nem jelölt meg egyedileg olyan konkrét kivitelezési hibákat, amelyeket a szakértő ne vett volna figyelembe, vagy nem vizsgált volna meg a helyszínen. A felperes azt kifogásolta, hogy a szakértő nem foglalt állást az általa készített magánszakértői véleményben foglalt megállapításokról. Az elsőfokú bíróság a szakértő mérlegelésére bízta azt a kérdést, hogy szükségesnek tart-e külön nyilatkozattételt a magánszakértői véleményben foglaltakról. A szakértő egyértelmű, logikus, és életszerű magyarázatot adott arra, hogy a teljesítés után mintegy hat évvel elvégzett felperesi tömörségi vizsgálatok eredményeinek a szerződésben előírt követelményektől való eltérése számos egyéb, az alperesi teljesítéstől teljesen független körülményre, pl. csapadék-vízvezetés kialakításának hiányára is visszavezethető. A szakértő az alperesek által végzett javítások többségét megfelelőnek minősítette azzal, hogy azok eredményeként a pályatest rendeltetésszerű használatra alkalmassá vált. Az érintett úthálózat teljes körű, útfenntartási előírásokhoz igazodó felújítása nem kérhető számon az alperesektől.

[25] Az alperesek által végzett csatorna-bekötések utáni helyreállítási munkákat követően jelentkezett hibák kialakulásának oka valójában nem releváns, mivel a felperes fellebbezésében nem vitatta azokat a szakértői megállapításokat, amelyek a nem alperesi munkavégzésre visszavezethető útburkolati hibákat részletezik. Ahol a perindítás óta az alperesek javításokat végeztek, azokat a szakértő megfelelő minőségűnek fogadta el. Az alperesek tehát e körben jótállási kötelezettségüknek eleget téve a nem vitatott hibás teljesítésüket javították, mivel azonban ezen javítások eredményességét a felperes továbbra is kétségbe vonta, így a perben már neki kellett bizonyítania, hogy ezeknek a hibáknak a kijavítása nem volt megfelelő. Irreleváns a hibák eredeti kialakulásának kérdése, illetve oka.

[26] A felperes fellebbezésében állította, hogy a szakértői vélemény önmagával, más szakértő véleményével, illetve a megállapított tényekkel is ellentétes. A szakértő a megismételt elsőfokú eljárásban lefolytatott vizsgálata eredményeként kisebb összegben határozta meg az alperesek által még elvégzendő javítások értékét, azonban önmagában a megismételt szakértői vizsgálat eredményeként meghatározott eltérő összeg nem jelenti a szakértői vizsgálat ellentmondásosságát, hiszen az újabb helyszíni vizsgálatok a felek által sem vitatottan sokkal részletesebbek, kiterjedtebbek és alaposabbak voltak az alapeljárásban lefolytatottnál. Ez pontosabb, differenciáltabb javítási érték meghatározást tett lehetővé. Az eltérés ésszerűen magyarázható.

[27] A kirendelt szakértő szakvéleménye nem állt ellentmondásban más szakértői véleménnyel sem. A felek nincsenek elzárva attól, hogy akár a per megindítása előtt, akár a per során szakértőt bízzanak meg véleményadással. Amennyiben a fél által beszerzett magánszakvéleményben foglaltak rámutatnak a perben kirendelt igazságügyi szakértő szakvéleményében foglalt megállapítások hiányaira, ellentmondásosságára, és ésszerű indokaival aggályossá teszik azt, úgy az eljáró bíróság a magánszakvélemény megállapítását nem hagyhatja figyelmen kívül (BDT2005. 1119., BH2010. 186.). A fél által megbízott személy azonban csak abban az esetben tekinthető magánszakértőnek, ha bejegyzett igazságügyi szakértőnek, illetve eseti szakértőnek minősül. Ennek hiányában ez a vélemény a félnek az adott szakkérdéssel kapcsolatos előadásának tekinthető, nem értékelhető önálló bizonyítékként (BH2020. 333.).

[28] A perben kirendelt igazságügyi szakértő személyes meghallgatásakor nem vitatta, hogy a hiba oka a nem megfelelő tömörítettség is lehet, ezt azonban a magánszakértővel ellentétben több lehetséges körülmény hatására vezette vissza. Rámutatott, miért nem ésszerű és indokolt az időmúlás és más tényezők miatt a felperesi magánszakértő által

javasolt nagyobb mennyiségű és költségű újabb mintavétel útján történő további bizonyítási eljárás, és ezt az álláspontot a másodfokú bíróság is osztotta.

[29] A felperes vitatta a kirendelt szakértő kompetenciáját. A felperes állításával ellentétben a kirendelt szakértő ismerte a vonatkozó előírásokat, amelyekkel kapcsolatos álláspontja egyértelmű volt: a felperes által hivatkozott e-Út 06-03.21 útügyi műszaki előírás (a továbbiakban: ÚME) közvetlenül nem alkalmazható, és nincsen olyan más ÚME, amely kötelező előírásokat tartalmazna a perbeli szerződéshez kapcsolódó alperesi teljesítésre nézve.

[30] A felperes szerint az alperesek által végzett munkákat követő helyreállítás rendeltetésszerű használatra nem alkalmas útszerkezetet eredményezett. A másodfokú bíróság e körben helyesnek minősítette az I. rendű alperes hivatkozását, hogy az alpereseknek nem új út elkészítését, nem is egy korábban megépített út felújítását kellett elvégezniük, hanem a csatornaépítéssel érintett útszerkezeteket kellett a munkavégzés előtti állapotnak megfelelően helyreállítani. Arra is helyesen hivatkozott, hogy az útügyi műszaki előírások nem minősülnek szabványnak figyelemmel a nemzeti szabványosításról szóló 1995. évi XXVIII. törvény 5. és 6. §-ára, az ÚME alkalmazása a helyi közutak, továbbá a közforgalom elől elzárt magánutak tekintetében nem kötelező, csak ajánlott és indokolt. Ezért alaptalanok a fellebbezésnek az ÚME helyreállítással kapcsolatos hivatkozásai, ilyen szintű úthelyreállítás a szerződés teljesítése körében nem követelhető meg az alperesektől.

[31] A felperes szerint nemcsak az ÚME, hanem a felek szerződése is tartalmazza, hogy az aszfaltburkolatú útpályaszerkezetek ellenőrzése a Közlekedési, Hírközlési és Vízügyi Minisztérium Út.2-1.202 számú ÚME szerint történik, azonban ez tervezési követelményeket határoz meg, és annak nem tárgya a teljesítés megfelelősége ellenőrzési módszerének a meghatározása.

[32] Az akkreditált laborvizsgálat elrendelésére irányuló felperesi indítványt illetően a másodfokú bíróság rámutatott, hogy nincs jelentősége a hiba okai vizsgálatának, így az alperesek által végzett helyreállítási munkák során végzett tömörítés minőségi vizsgálatának, mert a munkák elvégzése óta eltelt időben egyéb környezeti hatások miatt az alperesi munkavégzés minősége már kétséget kizáróan nem állapítható meg sem a teljesítés, sem a javítások időpontjára nézve. A javítással kapcsolatban azonban a felperes nem jelölte meg, milyen konkrét okok miatt nem fogadja el a szakértői véleményben szakszerűnek minősített egyes alperesi hibajavításokat, miért vitatja a szakértő vizsgálatát és minősítését.

[33] A felperes fellebbezéséhez csatolta a T Kft. vizsgálati anyagát, és előadta, hogy e kft. mérőautója által készített fényképfelvételeket összevetve a kirendelt szakértő által készített felvételekkel, megállapítható az adott útszakasz helyreállítása, illetőleg esetleges későbbi javításának minősége, hogy az nem megfelelően történt az alperesek részéről. A fellebbezéshez csatolt új vizsgálati anyaggal, mint a felperes állításainak alátámasztására szánt bizonyítékkal kapcsolatban a másodfokú bíróság szerint eljárásjogi aggály is felmerült. A régi Pp. 235. § (1) bekezdés második fordulata figyelemmel kifejtette, hogy a felperes a fellebbezéséhez kapcsolódóan, az elsőfokú eljárás lezárását követően adott megbízás alapján készített útalaptömörtség vizsgálat anyagát mint új bizonyítékot kívánta állításainak alátámasztása érdekében benyújtani. Arra azonban nem adott érdemi magyarázatot, miért nem volt beszerezhető és a bíróság részére benyújtható ez a bizonyíték az elsőfokú eljárásban. E körben a másodfokú bíróság a régi Pp. 141. § (2) és (6) bekezdését hívta fel.

[34] A perek ésszerű időn belül történő befejezése, továbbá a peres eljárás indokolatlan, rosszhiszemű elhúzása megakadályozása körében a bíróság feladata nem a felek saját érdekeinek érvényesítése a felek helyett és esetlegesen akaratauk, de legalábbis hanyagságuk ellenében, hanem a felek egyéni érdekérvényesítési lehetőségének biztosítása egy hatékony, semleges perrendben. A régi Pp. 3. §-a egyértelművé tette, hogy a felek rendelkezési joga a per alakulását, sorsát tekintve meghatározó jelentőségű. A felperes a törvényi elvárások

ellenére nem igazolta, hogy a fellebbezésében előterjesztett új bizonyíték az elsőfokú ítélet meghozatala előtt önhibáján kívül nem állt rendelkezésére, illetőleg, hogy a mérnöki iroda a vizsgálatot valamely külső akadályozó ok miatt korábban nem végezhette el, ezért a fellebbezésben hivatkozott új bizonyíték figyelembevételére, érdemi elbírálására a másodfokú eljárásban nem volt lehetőség.

[35] Az elsőfokú bíróság a másodfokú bíróság részítéletében előírt bizonyítást megfelelően lefolytatta, a kirendelt szakértő a részítéletben megadott előírásnak megfelelően elvégezte a szükséges vizsgálatokat, szakvéleményében összefoglalta, rendszerezte és kellően differenciálta az alperesek által szakszerűen vagy nem megfelelően elvégzett javításokat, illetve a még fennálló, elvégzendő javításokat. Az elsőfokú bíróság ítéletében az utóbbiak elvégzésére helytállóan kötelezte az alpereseket.

[36] Mindezekre tekintettel a másodfokú bíróság alaptalannak tartotta az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére, illetve annak a per főtárgyát illetően a megváltoztatására irányuló fellebbezési kérelmeket. A fellebbezésben előadottak nem ingatták meg a megismételt elsőfokú eljárásban lefolytatott szakértői vizsgálat megállapításait, annak bizonyító erejét.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[37] A felperes felülvizsgálati kérelmében – tartalma szerint – a jogerős ítélet hatályon kívül helyezését, és elsődlegesen az elsőfokú ítélet megváltoztatásával az alperesek egyetemleges kötelezését kérte, hogy három hónap alatt javítsák ki – az elsőfokú ítéletben rögzített hibákat meghaladóan – a 2022. április 12. napján kelt 53. sorszámú igazságügyi szakértői vélemény kiegészítés 3. a-c. pontjaiban feltüntetett, a szakértő által szakszerű hibajavításként értékel, a felperes szerint továbbra is fennálló hibákat elsődlegesen a vállalkozási szerződésben rögzített jótállás [rég. Ptk. 248. § (1) és (2) bekezdés], másodlagosan szavatosság [rég. Ptk. 305. § (1) és (3), 306. § (1) bekezdés *a*) pont], harmadlagosan hibás teljesítésből eredő kártérítés [rég. Ptk. 310. §] jogcímén, másodlagos felülvizsgálati kérelmében az első- vagy a másodfokú bíróságot új eljárásra és új határozat hozatalára kérte utasítani.

[38] Megsértett jogszabály rendelkezésként a régi Pp. 213. § (1) bekezdését, 220. § (1) bekezdés *d*) pontját és 182. § (3) bekezdését jelölte meg.

[39] A régi Pp. 213. § (1) bekezdésének megsértését arra alapította, hogy az ítéleti döntésnek ki kell mérítenie a perben elbírálendő kereseti igényt, ami jelen esetben az alpereseknek az érdekkörében felmerült hibák kijavítására irányult. A jogerős ítélet azonban ennek a követelménynek nem tesz eleget, hiszen az alperesek marasztalása csak az elsőfokú ítéletben rögzített hibák kijavítására terjed ki, míg a keresetlevél benyújtását követő hibajavításokra már nem. Ennek amiatt van jelentősége, mert a per során elvégzett alperesi javításokat nem fogadta el, minthogy azok nem szakszerűek, a hibák továbbra is fennállnak, illetve folyamatosan mélyülnek a helytelen technológia és anyaghasználat alkalmazása miatt.

[40] Az alperesi javítások kapcsán a keresetét nem szállította le, a javítási munkálatokat nem fogadta el szakszerűnek, erre figyelemmel a per során elvégzett javítási munkákkal érintett hibák esetében is kijavításra kötelező döntést kellett volna hozni. A jogszabálysértő jogerős ítélethez anyagi jogerőhatás is fűződik, ami azt is jelenti, hogy az egyébként hibás alperesi javítás tárgyában már új kereset nem indítható. A jogerős ítélet kizárólag az elsőfokú bíróság által meghatározott kijavításra terjedt ki, míg a keresettel érvényesíteni kívánt további javítás iránti igényt elutasította. Az anyagi jogerőhatás miatt a továbbiakban

az egyébként hibásan kijavított tételeket és a folyamatos állagromlásra hivatkozással a fennálló hibákat a későbbiek során sem tudja majd új keresettel érinteni.

[41] A régi Pp. 220. § (1) bekezdés *d*) pontja megsértését abban határozta meg, hogy az ítélet rendelkező részének megszövegezése során a határozottság követelményének kell érvényesülnie. A jogerős ítélet rendelkező részének hiányosságát nem pótolja az ítélet indokolásában található perköltségre vonatkozó okfejtés.

[42] Elvi jelentőségű jogkérdésnek minősítette, hogy jótállás, szavatosság körében indított perben, amennyiben a per során önkéntes kijavítás történt a kötelezett részéről, és azt a felperes nem fogadja el szakszerű javításnak, úgy az elvégzett javítási munkákkal érintett hibák tekintetében kijavításra kötelező marasztalás történhet-e a bíróság részéről annak érdekében, hogy a jogosult utóbb bírósági végrehajtás útján meghatározott cselekményre szoríthassa az alperest.

[43] Álláspontja szerint a jogerős ítélet sérti a régi Pp. 182. § (3) bekezdését is. A kirendelt szakértő által adott alap- és kiegészítő szakvéleményt aggályosnak tartotta, mert ellentétes K Gy magánszakértői véleményével, a tömörségi laborvizsgálatokkal, az útegyenetlenség műszeres vizsgálatával. A kirendelt szakértő nem vizsgálta, hogy a javított pályaszerkezetek rendeltetésszerű használatra alkalmasak-e, tudományosan és szakmai mérésekkel nem kezelte a hibák alapvető kialakulási problémáját, csak annyit adott elő, hogy a hibajelenségek pontos okai nem állapíthatók meg, illetve több okra is visszavezethetők. A szakértői vélemények közötti ellentmondást az eljáró bíróságok nem tisztázták. K Gy magánszakértői véleménye a hibák kialakulását egyértelműen a nem megfelelő tömörítettségre vezette vissza, azt tudományosan, mérésekkel alátámasztott vizsgálati helyek adatai alapján határozta meg akkreditált labor segítségével. Lényeges kérdés, mi minősül hibának. A kirendelt szakértő a 20 mm-t meg nem haladó hibát nem vette hibának. A fellebbezésben részletesen kifejtette, hogy a fennálló hibák tekintetében mely ÜME követése indokolt. A szakmailag alátámasztott részletes indokait a felülvizsgálati eljárásban is fenntartotta.

[44] Az elsőfokú eljárásban több bizonyítási indítványt tett: a verőszondás tömörségi vizsgálatot több helyen végezzék el, ezáltal reprezentatív mintavételnek minősüljön; az útegyenetlenséget RST mérőautóval szakcég végezze el. Ezeket az indítványokat az eljáró bíróságok indokolatlannak tartották arra hivatkozással, hogy a kirendelt szakértő a szükséges vizsgálatokat elvégezte. A további tömörségi vizsgálat akkreditált laborral évekkel a kivitelezés után is elvégezhető. A rétegrendek szakszerű beépítése és az alkalmazott technológia ellenőrzése ezen vizsgálati módszerrel megállapítható. A hibás teljesítés fennálltát az évekkel később elvégzett tömörségi vizsgálat is alá tudja támasztani. Az útegyenetlenség RST mérőautóval történő elvégzését az elsőfokú bíróság elutasította. Ezt a mérést a T Kft. szakcéggel a felperes végeztette el, csatolta a fellebbezéshez, de a másodfokú bíróság figyelmen kívül hagyta elkésztettsége miatt. Álláspontja szerint azonban a bizonyíték betérjesztése nem minősülhet elkésztettségnek, mert az elsőfokú eljárás során határidőben és indokoltan előadott bizonyítási indítványát az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta, és ez vezetett oda, hogy annak elvégzése után már csak a fellebbezéshez tudta csatolni.

[45] Állította, hogy mind Gy szakvéleménye, mind a T Kft. által adott vélemény szakvéleménynek minősül, azokat az eljáró bíróságoknak ilyen minőségben kellett volna értékelniük, azzal, hogy azok ellentétesek a kirendelt szakértő véleményével. Ilyenkor a szakértői véleményt az ellentétek tisztázása nélkül nem lehet elfogadni (Legfelsőbb Bíróság P.törv.I.20.888/1964, Pfv.I.21.067/1995., közzé téve BH1996. 196. számon).

[46] Az alperesek felülvizsgálati ellenkérelmükben a jogerős ítélet hatályában fenntartását kérték.

[47] Az I. rendű alperes kifejtette, hogy a másodfokú bíróság a felperes valamennyi kereseti kérelméről rendelkezett, az 53. sorszámú szakértői vélemény szerint összesen 36 hibátétel kijavítására kötelezte az alpereseket, ezt meghaladóan a kereset elutasításáról, vagyis valamennyi perbe vitt kereseti kérelemről rendelkezett. Tévesnek minősítette azt a felperesi álláspontot, amely szerint azon hibátételek vonatkozásában, amelyekkel kapcsolatban az alperesek a hibás teljesítést elismerték, és a peres eljárás időtartama alatt, de még a per érdemében való határozathozatalt megelőzően eleget tettek a hiba kijavítására vonatkozó kötelezettségüknek, az alpereseket a hibák kijavítására kellett volna kötelezni. A régi Ptk. 306. § (1) bekezdésére alapozva a felperes az érintett – alperesek által kijavított – hibák vonatkozásában kijavítást kért, így alpereseknek kötelezettségük keletkezett a hibák kijavítására. Amennyiben az alperesek valamely hibát kijavítottak, a javításra vonatkozó kötelezettségük megszűnt, annak teljesítésére a továbbiakban nem kötelezhetők. Annak a körülménynek, hogy az alperesek egyes hibák javítására vonatkozó kötelezettségüknek a kereset előterjesztését követően tettek eleget csupán a perköltség viselése szempontjából van jelentősége. Annak nincs érdemi jelentősége, hogy a szakértői vélemény megállapítása szerint megfelelően javított hibák kijavítása felperes álláspontja szerint nem megfelelően történt. A hiba kijavításának megfelelősége megállapítása szakértői feladat volt. A szakértő a hibák megfelelő kijavítását állapította meg, és a szakkérdésben tett szakértői állásfoglalás a bíróságot is kötötte.

[48] A másodfokú bíróság az alapeljárásban meghozott részítéletének 46. bekezdése csak annyit rögzít, hogy az alperesek által elismerten hibásan teljesített tételek vonatkozásában, amennyiben az alperesek a keresetindítást követően javításokat végeztek, és a javítások megfelelőségét, szakszerűségét a felperes nem ismeri el, nincs akadálya, hogy a kijavításra kötelező marasztalás megtörténjen, ugyanis ebben az esetben a végrehajtási eljárás során vizsgálendő kérdés lesz, hogy a javítások elvégzése teljesszerűen, szakszerűen, megfelelően történt-e meg. A megismételt eljárásban az érintett javítási munkák megfelelőségéről szakértői vélemény készült, ennek következtében okafogyottá vált annak a lehetőségnek a mérlegelése, hogy a javítások megfelelőségének vizsgálata a végrehajtási eljárás keretében történjen.

[49] A jogerős ítélet a régi Pp. 220. § (1) bekezdés *d)* pontjának eleget tesz, tartalmaz rendelkező részt és indoklást.

[50] Azt követően, hogy a javítások megfelelőségéről egyértelmű szakértői vélemény áll rendelkezésre, megszűnt az arra vonatkozó perjogi és egyben anyagi jogi lehetőség, hogy a bíróság a bizonyítottan megfelelően javított tételek esetében az alpereseket ítélettel javítás elvégzésére kötelezze.

[51] A jogerős ítélet nem sérti a régi Pp. 182. § (3) bekezdését. A szakértő a szakvélemény írásbeli kiegészítése során és a tárgyaláson kellő részletezettségű és logikus magyarázatot adott arra, miért vezethetők vissza a felperes által állított hibák az alperesek által végzett kivitelezési tevékenységen kívüli okokra, továbbá arra is, hogy miért nincs értelme a felperes által kért további szakértői bizonyítás elrendelésének. A bíróság által kirendelt szakértő a beszerzett magánszakértői véleménnyel való ellentmondást is feloldotta. Megfelelő magyarázatot adott, miért nem lehet a kivitelezési tevékenység befejezését évekkal követő tömörségi vizsgálati eredményekből következtetést levonni az alperesi teljesítés hibás voltára. Annak megítélése, hogy a bíróság által beszerzett, majd írásban kiegészített, tárgyaláson személyesen tovább tisztázott szakvélemény vonatkozásában a régi Pp. felperes által hivatkozott jogszabályi rendelkezésében szereplő problémák fennállnak-e, az eljárás során

beszerzett bizonyítékok mérlegelésére vonatkozó kérdés, amely felülvizsgálati kérelem alapját nem képezheti.

[52] A másodfokú bíróság a bizonyítékokat megfelelően értékelte, a megállapított tényállás nem iratellenes, nem okszerűtlen, logikai ellentmondást nem tartalmaz. A bizonyítás eredményének mérlegelése során a logika szabályaiba ütköző nyilvánvalóan helytelen következtetés levonása nem történt. A felperes a felülvizsgálati kérelemben meg sem jelölt konkrétan a bíróság által levont, a logika szabályaiba ütköző nyilvánvalóan helytelen következtetést, nem hivatkozott a bizonyítékok kirívóan okszerűtlen értékelésére sem.

[53] A II. rendű alperes szerint a másodfokú bíróság a tényállást helyesen állapította meg, az abból levont jogi következtetései helytállóak. Az elsőfokú bíróság széleskörű bizonyítási eljárást folytatott le. A kirendelt szakértő egy mindenre kiterjedő alapos, helyszíni szemlét is magába foglaló vizsgálatot folytatott le szakvéleménye elkészítését megelőzően. A szakértő a bíróság által megjelölt valamennyi szakkérdés vonatkozásában teljes körű nyilatkozatot tett. Egyértelmű, logikus, és életszerű magyarázatot adott arra, hogy a teljesítés után mintegy hat évvel elvégzett felperesi tömörségi vizsgálatok eredményeinek a szerződésben előírt követelményektől való eltérése számos egyéb, az alperesi teljesítéstől független körülményre, pl. csapadékvíz-elvezetés kialakításának hiányára is visszavezethető. A szakértő az alperesek által végzett javítások többségét megfelelőnek minősítette. Az érintett úthálózat teljes körű, útfenntartási előírásokhoz igazodó felújítása nem kérhető számon az alperesektől.

[54] K Gy szakvéleménye nem tekinthető a perben igazságügyi szakvéleménynek. A fél által megbízott személy csak abban az esetben tekinthető magánszakértőnek, ha bejegyzett igazságügyi szakértőnek, illetve eseti szakértőnek minősül. Ennek hiányában az általa adott vélemény nem önálló bizonyíték, az kizárólag a fél adott szakkérdéssel kapcsolatos előadásának tekinthető, így a bizonyítékok körében egyedileg, külön nem értékelhető, ezért nem alkalmas a perben kirendelt igazságügyi szakértő véleményével való ütköztetésre, az abban foglaltak miatt új szakértő kirendelésére nincs eljárásjogi lehetőség (BH2020. 333.). A kirendelt igazságügyi szakértő személyes meghallgatásakor nem vitatta, hogy a hiba oka a nem megfelelő tömörítettség is lehet, ezt azonban a magánszakértővel ellentétben több lehetséges körülmény hatására vezette vissza. Rámutatott arra is, miért nem észszerű és nem indokolt az időmúlás és más tényezők miatt a felperesi magánszakértő által javasolt nagyobb mennyiségű és költségű újabb mintavétel útján történő további bizonyítási eljárás. Ezt az álláspontot osztotta a másodfokú bíróság is.

A Kúria döntése és jogi indokai

[55] A felülvizsgálati kérelem a következők szerint nem alapos.

[56] A régi Pp. 270. § (2) bekezdése értelmében a jogerős ítélet felülvizsgálatát jogszabálysértésre hivatkozással lehet kérni. E törvényi rendelkezés előírja, hogy a felülvizsgálati kérelemben elő kell adni – a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése mellett –, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. A felülvizsgálat rendkívüli perorvoslati jellegéből következik, hogy a Kúria kizárólag a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél által megjelölt, tartalmában kifejtett anyagi és eljárásjogi jogszabálysértéseket vizsgálhatja. A felülvizsgálati kérelem határozza meg a felülbírálat tartalmi és perjogi kereteit [rég Pp. 275. § (2) bekezdés, 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3., 4.].

[57] A felperes felülvizsgálati kérelmében kizárólag eljárásjogi jogszabálysértésre hivatkozott. Eljárásjogi jogszabálysértés azonban csak akkor vezet eredményes felülvizsgálathoz, ha az az ügy érdemi elbírálására kihatott [régi Pp. 275. § (3), (4) bekezdés].

[58] A régi Pp. 213. § (1) bekezdése értelmében az ítéletben foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben, illetőleg a 149. § alapján egyesített perekben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. A felperes azt sérelmezte, hogy a kereset előterjesztését követően az alperesek által javított hibákra a jogerős ítélet nem terjedt ki. A jogerős ítélet a felperes keresetével érintett azon hibák kijavítására kötelezhetett, amelyek fennállását a másodfokú bíróság megállapíthatta. A már kijavított és megfelelően kijavítottnak minősített hibák tekintetében nem volt hozható marasztaló döntés. A megfelelően javított hibák újbóli javítására az alperesek nem kötelezhetők, ezekre éppúgy, mint a szakértő által nem igazolt hibákra a keresetet elutasító rendelkezést tartalmazott a jogerős ítélet, vagyis a jogerős ítélet valamennyi kereseti kérelemről döntött. Ez egyértelműen kiderül a másodfokú ítélet indokolásának [15]-[16], [24], [28] és [59] bekezdéseiből. Ettől elkülönítendő kérdés, hogy a per során javított hibák tekintetében az alperesek a perre okot adtak, aminek következménye a perköltség viselése körében vonható le [régi Pp. 78. § (1), 80. § (1) bekezdés]. A felperes a perköltség viselésére vonatkozó rendelkezés megsértésére nem hivatkozott.

[59] A jogerős ítélet indokolása tartalmazza a felperes előterjesztett (megváltoztatott) keresetét {[13]-[16] bekezdés}, és az így megjelölt hibák fennállásáról, fenn nem állásáról, az ezt megalapozó bizonyítás értékeléséről szól a jogerős ítélet jogi indokolási része, vagyis nem sérült a régi Pp. 220. § (1) bekezdés *d*) pontja.

[60] Amit a felperes valójában sérelmez az a szakértői bizonyítás lefolytatása, annak eredményének mérlegelése. A perben kirendelt szakértő alap-, majd szóban és írásban is kiegészített szakértői véleményét aggályosnak minősítette, mert az ellentétes volt K Gy magánszakértői véleményével. Önmagában azonban a szakmai ellentét a kirendelt szakértő és a fél által felkért magánszakértő szakkérdésben elfoglalt álláspontja között nem teszi aggályossá a perbeli szakvéleményt. A szakértői vélemény akkor válik aggályossá, ha a szakértő nem adja elfogadható indokát, miért a saját szakmai álláspontját tartja helyesnek. A bíróság szakmailag nem tudja a szakvéleményt értékelni, hiszen éppen azzal a különleges szakértelemmel nem rendelkezik, ami a szakértői bizonyítást szükségessé teszi [régi Pp. 177. § (1) bekezdés]. A bíróság – ahogy arra a jogerős ítélet is utalt – csak a logika, az általános intelligencia keretei között tudja értékelni a szakértői véleményt. A perben kirendelt szakértő a felek észrevételei és a rendelkezésre álló magánszakértői vélemény figyelembevételével terjesztette elő a szakmai álláspontját. Megindokolta, miért nem alkalmas a felperes által hiányolt további vizsgálat (útegyenetlenség mérőautóval való felmérése) annak megállapítására, hogy a felperes által fennállónak tartott hibák kizárólag az alpereseknek a reájuk irányadó szerződésben foglalt kötelezettsége megsértéséből származhatnak.

[61] A szakértői vélemény eleget tesz a vele szemben támasztott tartalmi követelményeknek, az a laikus számára is követhető, érthető. A Kúria álláspontja szerint sem volt lehetőség arra, hogy azt a bíróságok ne fogadják el.

[62] Mindezek mellett a Kúria rámutat, hogy a felperes megsértett jogszabályi rendelkezésként a régi Pp. 206. § (1) bekezdését nem jelölte meg, így a lefolytatott bizonyítás eredményeként megállapított tényállás nem is volt érinthető, azt irányadónak kellett tekinteni.

[63] A jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben meghatározott okokból megfelelt a jogszabályoknak, így azt a Kúria a régi Pp. 275. § (3) bekezdése alkalmazásával hatályában fenntartotta.

Záró rész

[64] Az alperesek oldalán felmerült képviseleti költséget a felperes a régi Pp. 270. § (1) bekezdése alapján alkalmazandó 78. § (1) bekezdése és a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (5) és (6) bekezdése alapján köteles megtéríteni, amelynek összegét az alperesek által kifejtett tevékenységre tekintettel a Kúria mérsékelte, és figyelembe vette, hogy az I. rendű alperes áfa fizetésére köteles. A felperes személyes illetékmentessége folytán le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli [az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés *b*) pont, 74. § (3) bekezdés, a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (1) bekezdés és 14. §].

[65] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés *e*) pontja alapján nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2023. június 14.

Dr. Döme Attila s.k. a tanács elnöke Dr. Madarász Anna s.k. előadó bíró Dr. Simonné dr. Gombos Katalin s.k. bíró Dr. Farkas Antónia s.k. bíró Dr. Tibold Ágnes s.k. bíró

A kiadmány hitelül:

tisztviselő